DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
25. marts 1999 *

I sag C-112/97,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Paolo Stancanelli og Hans Støvlbæk, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøger,

mod

Den Italienske Republik ved afdelingschef, professor Umberto Leanza, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, bistået af statens advokat Francesca Quadri, og med valgt adresse i Luxembourg på Italiens Ambassade, 5, rue Marie-Adélaïde,

sagsøgt,

angående en påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser ifølge fællesskabsretten, da den har indført og opretholdt regler om, at der i beboelseslokaler alene kan installeres varmegeneratorer af den tætsluttende type, hvorved det stiltiende forbydes at installere andre typer varmegeneratorer, som opfylder betingelserne i Rådets direktiv 90/396/EØF af 29. juni 1990 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om gasapparater (EFT L 196, s. 15),

har

* Processprog: italiensk.

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af formanden for Anden Afdeling, G. Hirsch, som fungerende formand for Sjette Afdeling, og dommerne G. F. Mancini, H. Ragnemalm, R. Schintgen og K. M. Ioannou (refererende dommer),

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 9. juli 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 18. marts 1997 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i henhold til EF-traktatens artikel 169 anlagt sag med påstand om, at det fastslås, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser ifølge fællesskabsretten, da den har indført og opretholdt regler om, at der i beboelseslokaler alene kan installeres varmegeneratorer af den tætsluttende type, hvorved det stiltiende forbydes at installere andre typer af varmegeneratorer, som opfylder betingelserne i Rådets direktiv 90/396/EØF af 29. juni 1990 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om gasapparater (EFT L 196, s. 15, herefter »direktivet«).

Direktivet

2 Direktivet blev vedtaget med hjemmel i EØF-traktatens artikel 100 A, hvis bestemmelser genfindes i samme artikel i EF-traktaten. Dets formål er at gennemføre fri bevægelighed for gasapparater på Fællesskabets område og samtidig sikre menneskers og eventuelt husdyrs og goders sikkerhed og sundhed i forbindelse med de risici, der opstår ved anvendelsen af sådanne apparater.

3 Herom hedder det i første betragtning til direktivet: »Det påhviler medlemsstaterne at sørge for deres borgeres og i givet fald også husdyrs og goders sikkerhed og sundhed på deres område i forbindelse med de risici, der opstår ved anvendelse af gasapparater.« I femte betragtning udtales det endvidere, at i overensstemmelse med den nye metode for harmonisering af lovgivningerne »(bør) harmonisering af lovgivningerne i det foreliggende tilfælde begrænses til de forskrifter, der er nødvendige for at opfylde ufravigelige og væsentlige krav med hensyn til sikkerhed, sundhed og energibesparelse i forbindelse med gasapparater; disse krav bør, fordi de er væsentlige, erstatte nationale forskrifter på dette område«.

4 Efter direktivets artikel 1, stk. 1, første led, finder direktivet anvendelse »på apparater, der anvendes til madlavning, opvarmning, produktion af varmt vand, køling, belysning eller vask, som forbrænder gasformigt brændstof, og som i givet fald har en vandtemperatur, der normalt ikke overstiger 105 °C, i det følgende benævnt 'apparater'; gasblæseluftbrændere og varmegeneratorer, der skal udstyres med sådanne brændere, anses også for at være apparater«.

5 Direktivets artikel 2, stk. 1, indeholder følgende bestemmelse: »Medlemsstaterne træffer alle de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at de i artikel 1 omhandlede apparater kun kan markedsføres og tages i brug, hvis de ved normal anvendelse ikke frembyder nogen risiko for mennesker, husdyr og ejendom.«

6 Artikel 3 indeholder følgende bestemmelse:

»Apparater og udstyr, der er omhandlet i artikel 1, skal opfylde de relevante væsentlige krav, som er anført i bilag I.«

7 I artikel 4, stk. 1, hedder det:

»Medlemsstaterne kan ikke forbyde, begrænse eller hindre, at apparater, som opfylder de væsentlige krav i dette direktiv, markedsføres og tages i brug.«

8 I direktivets artikel 5 hedder det:

»1. Medlemsstaterne formoder, at apparater og udstyr er i overensstemmelse med de i artikel 3 omhandlede væsentlige krav, når de er i overensstemmelse med:

a) de relevante nationale standarder, der gennemfører de harmoniserede standarder, hvis referencer er blevet offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

...«

9 Artikel 6, stk. 1, indeholder følgende bestemmelser:

»Skønner en medlemsstat eller Kommissionen, at de i artikel 5, stk. 1, omhandlede standarder ikke fulgt ud opfylder de i artikel 3 omhandlede væsentlige krav, underretter Kommissionen eller medlemsstaten det i henhold til direktiv 83/189/EØF nedsatte stående udvalg, herefter benævnt 'udvalget', og anfører begrundelsen herfor. Udvalget afgiver straks udtalelse.

Efter at have modtaget udvalgets udtalelse meddeler Kommissionen medlemsstaterne, om det er nødvendigt at trække de pågældende standarder tilbage i de i artikel 5, stk. 1, nævnte publikationer.«

10 I direktivets artikel 7 hedder det:

»1. Konstaterer en medlemsstat, at apparater, som er forsynet med EF-mærket, ved normal anvendelse frembyder en risiko for mennesker, husdyr eller ejendom, træffer den alle fornødne foranstaltninger til at trække apparater tilbage fra markedet eller forbyde eller begrænse deres markedsføring.

Medlemsstaten underretter omgående Kommissionen om denne foranstaltning og anfører begrundelsen for sin afgørelse, herunder om den manglende overensstemmelse skyldes:

a) at de i artikel 3 omhandlede væsentlige krav ikke er opfyldt, når apparatet ikke overholder de i artikel 5, stk. 1, omhandlede standarder

b) at de i artikel 5, stk. 1, omhandlede standarder ikke er blevet korrekt anvendt

c) at der er mangler ved de i artikel 5, stk. 1, omhandlede standarder.

2. Kommissionen hører de berørte parter snarest muligt. Konstaterer den efter at have hørt parterne, at de i stk. 1 nævnte foranstaltninger er berettigede, underretter den omgående den initiativtagende medlemsstat samt de øvrige medlemsstater.

Er den i stk. 1 nævnte afgørelse begrundet i mangler i standarderne, forelægger Kommissionen, efter at have hørt de berørte parter, sagen for udvalget inden to måneder, hvis den medlemsstat, der har truffet de pågældende foranstaltninger, agter at opretholde dem, og indleder derefter proceduren i artikel 6.

...«

11 Endelig angives i artikel 8-11 i direktivet samt i dettes bilag II og III de betingelser, der skal være opfyldt for, at apparater, der opfylder de i direktivet fastsatte væsentlige krav, kan forsynes med EF-typegodkendelsesmærke. Disse bestemmelser angiver de undersøgelses- og kontrolprocedurer, der skal følges i den forbindelse.

12 De væsentlige krav, som de i direktivet omhandlede apparater skal opfylde, fastlægges i bilag I. Heri nævnes navnlig

— i punkt 1 de tekniske anvisninger og brugsanvisninger, som installatøren eller brugeren skal have, og som indeholder oplysninger om, hvorledes apparaterne tages i brug, vedligeholdes og bruges korrekt, og om hvordan de virker

— i punkt 2 kravene til de materialer, der anvendes til fremstilling af apparaterne

— i punkt 3 kravene til apparaternes konstruktion og fremstilling for så vidt angår deres evne til at virke på bestemte måder samt for så vidt angår visse apparatkarakteristika.

De relevante nationale retsregler

13 I Italien er det i artikel 5, stk. 10, i dekret nr. 412 af 26. august 1993 fra republikkens præsident, der indeholder regler om konstruktion, installation, brug og vedligeholdelse af varmeanlæg i bygninger med henblik på at begrænse energiforbruget, i overensstemmelse med artikel 4, stk. 4, i lov nr. 10 af 9. januar 1991 (GURI, supplemento ordinario nr. 242 af 14.10.1993, herefter »DPR nr. 412/93«) bestemt, at der ved nyindretning eller ombygning af varmesystemer, som medfører installation af varmegeneratorer til individuelt forbrug — bortset fra almindelig udskiftning — skal anvendes generatorer, der er isolerede fra det beboede område eller apparater af en hvilken som helst anden art, når de installeres enten i det fri eller i teknisk egnede lokaler.

Den administrative procedure

14 Kommissionen fandt den italienske dekretbestemmelse uforenelig med direktivets artikel 4 og opfordrede derfor ved skrivelse af 3. oktober 1994 i henhold til EF-traktatens artikel 169 den italienske regering til at fremsætte sine bemærkninger i den forbindelse.

15 Den italienske regering svarede ved skrivelse af 5. december 1994. Skrivelsen indeholdt bemærkninger vedrørende den kritiserede bestemmelses faktiske rækkevidde, dens tekniske begrundelse og dens forenelighed med fællesskabsbestemmelserne.

16 Kommissionen fandt ikke dette svar tilfredsstillende og tilstillede derfor ved skrivelse af 28. november 1995 Den Italienske Republik en begrundet udtalelse, hvori den opfordrede den til inden for en frist på to måneder fra udtalelsens modtagelse at efterkomme denne.

17 Den italienske regering erklærede sig i en skrivelse til Kommissionen af 6. juni 1996 villig til at finde en løsning i overensstemmelse med fællesskabsretten, eventuelt ved at undersøge muligheden for at ændre den kritiserede bestemmelse i DPR nr. 412/93. Senere tilstillede den ved skrivelse af 5. december 1996 Kommissionen et forslag til ændring af denne bestemmelse, der herefter skulle kunne være i samklang med fællesskabsretten, og den anførte, at den ønskede hurtigt at kunne få forslaget vedtaget.

18 Da Kommissionen ikke senere modtog andre oplysninger om, at denne ændring faktisk var blevet vedtaget, anlagde den nærværende sag.

Søgsmålet

19 Kommissionen har gjort gældende, at der med bestemmelsen i artikel 5, stk. 10, i DPR nr. 412/93 om, at kun ikke-isolerede varmegeneratorer (således f.eks. ikke generatorer af den »åbne« type) må installeres i det fri eller i teknisk særligt indrettede lokaler foreligger et specielt — om end kun stiltiende — forbud mod installation af sådanne generatorer i beboelseslokaler i tilfælde af nyindretning eller ombygning af varmeanlæg.

20 Dette specielle forbud er, selv om det hverken udgør et forbud mod salg af ikke-isolerede generatorer eller et almindeligt forbud mod at installere sådanne, i strid med direktivets artikel 4, for så vidt som det udgør en hindring for ibrugtagning af apparater, som direktivet finder anvendelse på, og som opfylder de i direktivet fastsatte væsentlige krav.

21 Disse krav er fuldstændige og træder i stedet for nationale forskrifter på området. Det nævnte forhold bekræftes såvel af udtalelsen i femte betragtning til direktivet som af tankegangen bag artikel 3 og 4, hvorefter medlemsstaterne, når apparater opfylder de væsentlige krav ifølge direktivet, ikke kan forbyde, begrænse eller hindre deres markedsføring og ibrugtagning på Fællesskabets område ved at stille andre krav.

22 Den italienske regering har gjort gældende, at en ikke-isoleret varmegenerator ikke kan opfylde de væsentlige krav i direktivet. Således er det som et punkt i bilag I til direktivet, der specificerer disse krav, nemlig i punkt 3.4.3 bestemt, at »et apparat, der er forbundet med en trækkanal for forbrændingsprodukter, skal være fremstillet således, at der under unormale trækforhold ikke sker en udstrømning af forbrændingsprodukter i farlige mængder i det pågældende lokale«. Det betyder, at et sådant udslip under ingen omstændigheder må finde sted i det lokale, hvor apparatet er installeret.

23 Men den mulighed består for samtlige apparater af »åben« type. Ifølge den italienske regering viser en række afprøvninger, som selskabet Italgas' forsøgslaboratorium for varmeteknologi har gennemført, at selv om ethvert apparat af den »åbne« type skal være udstyret med en passende sikkerhedsindretning, der standser forbrænding, når der sker udstrømning af forbrændingsprodukter, at under visse omstændigheder og specielt:

— ved vindnedslag i trækkanalen med en hastighed på over 0,5 m/s

— ved vindnedslag i stød i trækkanalen af mindst 15 sekunders varighed vekslende med naturligt aftræk i mindst 30 sekunder

— med en 88%-tillukning af varmeveksleren

har de installerede anlæg ikke kunnet forhindre alvorlig forurening inde i det pågældende lokale, selv om der var sørget for en regelmæssig udluftning i overensstemmelse med de gældende tekniske forskrifter.

24 Noget tilsvarende kan siges om bestemmelserne i samme bilag I's punkt 3.1.9 og 3.2.1, hvorefter et apparat skal været konstrueret og fremstillet på en sådan måde, at en eventuel fejl ikke udgør en sikkerhedsrisiko, og således, at udsivning af gas ikke medfører nogen risiko. Disse krav kan kun fuldt ud opfyldes, når apparatet er placeret uden for beboelsesrum.

25 Kommissionen har gjort gældende, at en fuldstændig opfyldelse af de væsentlige krav, der er fastsat i direktivet, teknisk giver sikkerhed for, at alle de gasapparater, direktivet finder anvendelse på, er sikre.

26 Den har specielt nævnt, at den tekniske standard EN 297, der er blevet vedtaget af Det Europæiske Standardiseringsråd (EFT 1995 C 187, s. 9), der navnlig vedrører apparater af den »åbne« type, i punkt 3.5.8 bestemmer, at varmeapparaterne skal være forsynet med en sikkerhedsanordning, der standser apparatet, såfremt udslippet af brændstof er unormalt stort i et bestemt tidsrum. Medlemsstaterne må derfor, medmindre andet bevises på grundlag af direktivets artikel 5, lægge til grund, at apparater af den »åbne« type, der er forsynet med denne ordning, opfylder det i punkt 3.4.3 i bilag I til direktivet fastsatte væsentlige krav.

27 Kommissionen er blevet bekendt med de forsøg, der er gennemført af Italgas' laboratorium, og finder dem forfejlede, for så vidt som de situationer, de er baseret på, vanskeligt kan tænkes at forekomme i virkeligheden.

28 Kommissionen anfører endelig, at Italien, også selv om de tekniske synspunkter, den italienske regering har fremlagt, var korrekte, skulle have benyttet de fællesskabsprocedurer, der er fastlagt i direktivets artikel 6 og 7; Italien ville ikke have fået tilladelse til ensidigt at vedtage en bestemmelse som bestemmelsen i artikel 5, stk. 10, i DPR nr. 412/93.

29 Det må først bemærkes, at som sagen viser, er varmegeneratorer af den »åbne type« apparater, der anvendes til opvarmning og/eller varmtvandsfremstilling, og som forbruger gasholdigt brændstof. De henhører således under direktivets saglige anvendelsesområde, således som dette er fastlagt ved direktivets artikel 1, stk. 1, første led.

30 Dernæst bemærkes, at efter direktivets artikel 3 skal apparater og udstyr, der er omhandlet i artikel 1, opfylde de relevante væsentlige krav, der gælder for dem, og som er anført i bilag I til direktivet.

31 Disse krav vedrører bl.a. de monterings- og brugsanvisninger, som personer, der installerer og anvender apparaterne, har brug for, de anvendte materialer, og navnlig apparaternes konstruktion og fremstilling.

32 Af femte betragtning til direktivet fremgår det, at disse krav skal erstatte de nationale forskrifter vedrørende sikkerhed, sundhed og energibesparelse, hvilket betyder, at de på de områder, de regulerer, er fuldstændige.

33 Af denne grund pålægges det i direktivets artikel 4 medlemsstaterne ikke at forbyde, begrænse eller hindre, at apparater, som opfylder de væsentlige krav i dette direktiv, markedsføres og tages i brug.

34 Det er således for markedsføring og ibrugtagning af de i direktivet omhandlede apparater, herunder varmegeneratorer af den »åbne« type, tilstrækkeligt, at disse opfylder de i direktivet fastlagte væsentlige krav.

35 Et sådant krav er kravet i punkt 3.4.3 i bilag I til direktivet. Herefter skal apparatet være således fremstillet, at der under unormale trækforhold ikke sker en udstrømning af forbrændingsprodukter i farlige mængder i det pågældende lokale.

36 I modsætning til hvad den italienske regering har anført, er varmegeneratorer af den »åbne« type i stand til at opfylde dette krav. Det fremgår således af sagen, at samtlige apparater af denne type i overensstemmelse med den harmoniserede standard EN 297 er forsynet med en sikkerhedsanordning, der standser apparatet, når udslippet af forbrændingsprodukter er unormalt i et bestemt tidsrum.

37 Resultaterne af de undersøgelser, der er gennemført af selskabet Italgas, og som den italienske regering har påberåbt sig, kan ikke rokke ved denne konstatering.

38 For dels er, som Kommissionen har anført uden egentligt at blive imødegået af den italienske regering, de forhold, hvorunder disse forsøg er blevet gennemført, næppe tænkelige i virkeligheden.

39 Og dels kunne den italienske regering, for så vidt som en anvendelse i konkrete tilfælde af varmegeneratorer af »åben« type, der er i overensstemmelse med de væsentlige krav, som er fastlagt i direktivet, under visse forhold skulle give problemer vedrørende sikkerhedsanordningen, genanvende de i direktivets artikel 6 og 7 fastlagte procedurer. Det er imidlertid ubestridt, at den italienske regering ikke har iværksat disse procedurer.

40 Den argumentation, som den italienske regering har fremført på grundlag af punkt 3.4.3 i bilag I til direktivet, skal hermed forkastes.

41 Med hensyn til argumentet om, at en varmegenerator af »åben« type ikke kan opfylde de væsentlige krav ifølge punkt 3.1.9 og 3.2.1 i bilag I til direktivet, skal det fastslås, at den italienske regering ikke ud over de argumenter, der er blevet fremført i forbindelse med punkt 3.4.3 i samme bilag, har givet oplysninger, der kan underbygge det.

42 Dette argument skal således også forkastes.

43 Den italienske regering har endvidere gjort gældende, at den kritiserede regel i DPR nr. 412/93 ikke på nogen måde forbyder, at der installeres andre apparater end apparater af den »lukkede« type, men blot rummer forskrifter vedrørende sted og former i forbindelse med en installation af dem. Hvis der skal være tale om en begrænsning eller faktisk hindring for markedsføring af varmegeneratorer af »åben« type, må det godtgøres, at det ikke er muligt at installere et apparat af denne type i det fri, eller at gennemføre en isolering af det, såfremt det skal instal-

leres i beboelseslokaler. Kommissionen har imidlertid blot teoretisk gjort gældende, at nævnte regel er i strid med fællesskabsbestemmelserne, og har ikke givet oplysninger, der kan godtgøre, at den forbyder, begrænser eller faktisk hindrer markedsføring og ibrugtagning af et sådan apparat.

44 Det er således ikke bestridt, at den kritiserede regel alene tillader installation af varmegeneratorer af »lukket« type i beboelseslokaler, når et varmeanlæg skal fornys eller et eksisterende varmesystem ændres.

45 Heraf følger, at nævnte regel indeholder et stiltiende forbud i de nævnte tilfælde mod installation i beboelseslokaler af varmegeneratorer af »åben« type. Dette stiltiende forbud udgør en hindring for ibrugtagning af apparater af den omhandlede type, der er forbudt ved direktivets artikel 4.

46 Den omstændighed, at det efter artikel 5, stk. 10, i DPR nr. 412/93 er tilladt at installere et sådant apparat i beboelseslokaler, hvis apparatet isoleres, kan ikke blot ikke ændre det resultat, der er fastslået i foregående præmis, men tværtimod underbygger det, eftersom en køber for at kunne installere apparatet i beboelseslokaler må afholde ekstra omkostninger.

47 Endvidere kan den omstændighed, at forbuddet i nævnte regel muligvis kun har begrænset rækkevidde, eftersom det ikke gælder blot ved udskiftning af varmeapparater, ikke bevirke, at det mister sin karakter af hindring, når det opretholdes i tilfælde af nyinstallering eller ombygning af varmesystemer.

48 Den italienske regerings argumentation på dette punkt skal herefter forkastes.

49 Artikel 5, stk. 10, i DPR nr. 412/93 er således i strid med direktivets artikel 4.

50 Den italienske regering har imidlertid gjort gældende, at denne regel kan være begrundet i henhold til EF-traktatens artikel 36 samt direktivets artikel 7, stk. 1, idet den vedrører beskyttelsen af menneskers og husdyrs sundhed, liv og sikkerhed.

51 Navnlig hævder den, at muligheden for at påberåbe sig traktatens artikel 36 følger af direktivet selv, da det ved dettes første betragtning ikke blot pålægges medlemsstaterne på deres område at sørge for deres borgeres sikkerhed og sundhed, men desuden i artikel 7 bestemmes, at de samme stater, når de konstaterer, at apparater ved normal anvendelse frembyder en risiko for mennesker og husdyr, kan træffe alle fornødne foranstaltninger til at trække apparater tilbage fra markedet eller forbyde eller begrænse deres markedsføring.

52 Adgangen til at påberåbe sig traktatens artikel 36 kan i alt fald ikke udelukkes, når en særlig udsat interesse ikke i tilstrækkelig omfang sikres ved fællesskabsforanstaltningerne, idet den vedrører forhold, der ikke er taget højde for i harmoniseringsdirektiverne (jf. dom af 10.7.1984, sag 72/73, Campus Oil m.fl., Sml. s. 2727).

53 Endelig er en medlemsstats adgang til at påberåbe sig traktatens artikel 36 udtrykkeligt hjemlet ved dennes artikel 100 A, i henhold til hvilken direktivet blev vedtaget.

54 Det bemærkes herved, at ifølge fast retspraksis ophører, når fællesskabsdirektiver foreskriver harmonisering af foranstaltninger, som er nødvendige for at sikre

beskyttelsen af menneskers og dyrs sundhed, og indfører fællesskabsprocedurer for at kontrollere, om disse foranstaltninger respekteres, begrundelsen for at anvende artikel 36, og de egnede kontrolforanstaltninger og beskyttelsesforanstaltninger må træffes inden for de rammer, som harmoniseringsdirektivet angiver (jf. dom af 5.10.1977, sag 5/77, Tedeschi, Sml. s. 1555, præmis 35).

55 Det er allerede i præmis 32 i nærværende dom blevet nævnt, at der ved direktivet er sket en fuldstændig harmonisering af de væsentlige krav, gasapparater skal opfylde. Som anført i femte betragtning til direktivet vedrører visse af disse krav sikkerhed og sundhed.

56 Endvidere fastlægges, som allerede nævnt i præmis 11 i nærværende dom, i direktivets artikel 8-11 samt i bilag II og III betingelserne for, at apparater, der opfylder disse væsentlige krav, kan forsynes med EF-typegodkendelsesmærke samt de kontrol- og undersøgelsesprocedurer, der i den forbindelse skal følges.

57 Det fremgår endelig af direktivets artikel 6, stk. 1, og artikel 7, at der ved direktivet er blevet indført fællesskabsprocedurer for at råde bod på eventuelle problemer ved anvendelsen af gasapparater.

58 Heraf følger, at der ved direktivet for så vidt angår gasapparater er sket en fuldstændig harmonisering af de foranstaltninger, der er nødvendige for, at sådanne apparater opfylder væsentlige sikkerheds- og sundhedskrav.

59 En medlemsstat kan derfor ikke mere for Domstolen påberåbe sig traktatens artikel 36 som begrundelse for en national foranstaltning, der skal opfylde de samme krav.

60 Dette resultat afsvækkes ikke i den foreliggende sag ved bestemmelserne i traktatens artikel 100 A, stk. 4.

61 Det hedder deri:

»Når en medlemsstat, efter at Rådet med kvalificeret flertal har vedtaget en harmoniseringsforanstaltning, finder det nødvendigt at anvende nationale bestemmelser, som er begrundet i vigtige behov, hvortil der henvises i artikel 36, eller som vedrører beskyttelse af arbejdsmiljøet eller miljøbeskyttelse, giver den Kommissionen meddelelse om disse bestemmelser.

Kommissionen bekræfter de pågældende bestemmelser efter at have konstateret, at de ikke er et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne.

...«

62 Det fremgår af denne bestemmelse, at den deri omhandlede mulighed — hvorved spørgsmålet om, hvorvidt den stadig kan benyttes, når der ved fællesskabsforanstaltningen er sket en fuldstændig harmonisering på det pågældende område — forudsætter, at den herfor fastlagte procedure følges.

63 Det står imidlertid fast, at den italienske regering ikke i det foreliggende tilfælde har iværksat den i traktatens artikel 100 A, stk. 4, fastlagte procedure.

64 Desuden kan en medlemsstat ikke for Domstolen påberåbe sig direktivets artikel 7 som begrundelse for en national foranstaltning, når den ikke har iværksat den i denne artikel fastlagte procedure.

65 På baggrund heraf skal den italienske regerings anbringende om traktatens artikel 36 og direktivets artikel 7, stk. 1, forkastes.

66 På baggrund af det anførte må det fastslås, at Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til dette direktiv, idet den har indført og opretholdt regler om, at der ved nyindretning eller ombygning af gasapparater i beboelseslokaler alene kan anvendes varmegeneratorer af den tætsluttende type, og således forudsætningsvis har forbudt at installere varmegeneratorer af anden type, som opfylder de i direktivet fastsatte krav.

Sagens omkostninger

67 Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Italienske Republik pålægges sagens omkostninger, og da Den Italienske Republik har tabt sagen, tages denne påstand til følge.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

1) Den Italienske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til Rådets direktiv 90/396/EØF af 29. juni 1990 om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om gasapparater, idet den har indført og opretholdt regler om, at der ved nyindretning eller ombygning af gasapparater i beboelseslokaler alene kan anvendes varmegeneratorer af den tætsluttende type og hermed forudsætningsvis har forbudt at installere varmegeneratorer af anden type, som opfylder de i direktivet fastsatte krav.

2) Den Italienske Republik betaler sagens omkostninger.

Hirsch Mancini Ragnemalm

Schintgen Ioannou

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 25. marts 1999.

R. Grass P. J. G. Kapteyn

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling